

Redaktørens forord

Dansk Sociologi runder med dette nummer endnu en årgang, og vi håber, at det når frem med juleposten, således at vi herved kan benytte lejligheden til at ønske vore læsere en glædelig jul og et godt nytår. Vi siger samtidig vore læsere tak for, at de fastholdt abonnementet (og forhåbentligt gentegner dette først i det nye år!).

Vi siger ligeledes vore mange bidragydere tak for, at de i årets løb har betænkt tidsskriftet med artikler, essays, review-essays, kommentarer, kronikker og anmeldelser. Vi håber, at vi i det nye år kan se frem til den samme bevågenhed og interesse for at publicere i *Dansk Sociologi*. Vi mener i al beskedenhed, at *Dansk Sociologi* er et godt sted at publicere, og at tidsskriftet grundet sine fagligt lodige bidrag nyder anerkendelse.

Den faglige lodighed må i stort omfang tilskrives vore referees, som også siges tak for deres grundige, kompetente og konstruktive bedømmelser af udkast til artikler. Vi får meget sjældent afslag på en henvendelse til en mulig referee, og vore forfattere tilkendegiver enslydende, at vore referees kyndige behandling af fremsendte manuskripter fører til bedre artikler. De referees, der i årets løb har ydet os faglig bistand, er anført bagerst i dette nummer.

Nærværende nummer af *Dansk Sociologi* viser sig for flere bidrags vedkommende at gribe fat i de sociologiske klassikere. *Cristina Alzaga* retter i sin artikel "Kroppens vej ind og ud af samfundsvidenskaben" et teoriehistorisk blik på koncipering af kroppen, idet udgangspunktet er den voldsomme vækst i filosofisk, antropologisk og sociologisk litteratur om kroppen, vi har været vidne til det

sidste årti eller to. Alzaga sætter sig den opgave at udlæse træk ved en række teoretiske strømninger, der cirkulerer omkring kroppen. Hun opererer her som et heuristisk kneb med tre generationer, hvad angår den samfundsvidenskabelige tænkning omkring kroppens status: klassikerne, der ser kroppen som en antitese til det sociale; neo-klassikerne, der ser kroppen som et formbart råstof, hvor det sociale indskrives sig – kroppen som "kroppen for samfundet" og kroppen som nexus for dynamiske sociale relationer – og en tredje generation, der problematiserer dualismer som natur/kultur, krop/bevidsthed og krop/samfund. Klassikerne er repræsenteret af Durkheim og Weber; neo-klassikerne af Mary Douglas, Mauss, Elias og Goffman, og tredje generation er de mange nutidige bidrag, der analytisk accentuerer kroppen som diskursivt objekt.

Cristiana Alzaga forholder sig kritisk til sidstnævnte og konstaterer, at kroppen på paradoksalt vis forsvinder ud af samfundsvidenskaberne i en del af den nyere litteratur, der netop havde til hensigt at bringe den i fokus. Kroppen reduceres til repræsentationernes relativt passive objekt. Kroppen forstået som "animeret material aktivitet – kroppen med dens særlige kræfter, engagement og praktiske viden" er underrepræsenteret i den nyere kropslitteratur. Alzaga argumenterer i stedet for en "kødelig sociologi", hvor hun lader sig inspirere af Merleau-Ponty, Foucault, Bourdieu – og Marx, der netop havde det legemligt-sansende og lidende menneske i fortløbende interaktion med sine omgivelser som omdrejningspunkt.

Lars Held retter i sin artikel "Ordet

for samfund er gentagelse“ også blikket mod nogle af klassikerne, nemlig kombattanterne i en af sociologiens første metodestridigheder, hvor henholdsvis Durkheim og Tarde anlægger et vidt forskelligt syn på begrebsliggørelsen af “det sociale” som en selvstændig virkelighedssfære. Det var som bekendt Durkheim, der sejrede i denne metodestrid, og Gabriel Tarde blev forvist til glemsel.

“Sejrherrerne skriver historier“, men der kan være mange gode grunde til også at se på striden fra taberens synsvinkel. Måske var der alligevel her interessante og frugtbare synspunkter at hente, og i alle tilfælde bliver man klogere herved på stridens kerne. Lars Held viser, hvordan både Tarde og Durkheim ser det sociale som selvstændigt realitetsniveau gennem hvert deres gentagelseskoncept. Det, der ifølge Durkheim gør individuelle manifestationer til *sociale* fænomener, er netop, at de kan betragtes som gentagelser fremtvunget af udefrakommende kræfter.

Også for Tarde er gentagelsen, eller hvad han kalder “imitation“, det grundlæggende realitetsniveau, men “set i det allermindste“, dér hvor det ene individ efterligner og påvirker det andet. Det sociale liv består ifølge Tarde af inter-mental aktivitet, der binder mennesker sammen på tværs af tid og rum. Efter Tardes opfattelse giver det imidlertid ingen mening at placere det sociale i et eksternt forhold til individet, lige så lidt som det – med Tardes egen metafor – giver mening at betragte havets bølger som eksterne i forhold til de vandmasser, de realiserer sig igennem. Han afviser således, at disse imitative strømme kan forstås som afledte effekter af bagvedliggende årsager. Imitationer udtrykker tværtimod selve det sociale liv i dets tilblivelse, og sociologien må forpligte sig på dette eneste virkelighedsniveau.

Martin Munk beskæftiger sig i sin ar-

tikel “Livschancer og social mobilitet – forskellige fødselsårganges vilkår“ også med “gentagelse“ omend af en ganske anden karakter. Han påviser, at opnåelse af sociale positioner stadig afhænger af social oprindelse. Men han påviser endvidere, at opnåelse af sociale positioner også påvirkes af, hvilken fødselsårgang man tilhører. Sandsynligheden for at opnå velstillede positioner er ringere for 1964-kohorten sammenlignet med 1959- og 1954-kohorten. Samtidig har yngre årgange større risiko for at ende i gruppen af ikke-faglærte. Dette peger på nye typer af stratificering i det danske samfund. Det anføres, at kohorteffekter kan tolkes som strukturelt betinget – eksempelvis som værende forbundet med “en strukturel homologi“ i Bourdieus forstand. Med baggrund i en skitsering af seks “samfundsmodeller“ peger de gjorde fund ifølge Martin Munk på, at det danske samfund er karakteriseret ved at være et “ulige belønningssamfund“ og i et vist omfang et “klassesamfund“.

Udover de substantielle fund rummer artiklen tillige indgående diskussioner af en lang række andre mobilitetsstudier, ligesom der anstilles refleksioner over de metodeproblemer, der knytter sig til brugen af de anvendte registerdata inklusive arbejdet med de variable, der danner grundlag for de statistiske analyser.

Med *Hans Henrik Bruuns* artikel “En klassiker – død eller levende? Hvad skal vi med Max Weber i dag?“ rettes blikket igen mod en af sociologiens absolutte klassikere. Artiklen er baseret på Hans Henrik Bruuns for nyligt afholdte tiltrædelsesforelæsning som adjungeret professor ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Her stillede han sig spørgsmålet, hvorvidt det fortsat giver mening at studere sociologiens klassikere, idet det noteres, at netop sociologien i modsætning til så mange andre

akademiske discipliner er levende optaget af sine klassikere. Det afføder naturligt spørgsmålet, hvor relevante de sociologiske klassikere – og i særdeleshed Max Weber – egentlig er i dag.

Hans Henrik Bruun ser dernæst nærmere på nogle af de begreber og teser, som typisk knytter sig til Max Webers navn for at se, hvilken rolle de spiller i dag. Det drejer sig om Webers synspunkter på princippet om videnskabens værdifrihed og det hermed forbundne objektivitetsbegreb; idealtypet begrebet og den såkaldte protestantismetese. Efter at have præciseret disse elementer i Webers sociologi og metode nærmere betones det, at disse kun kan forstås og vurderes præcist, hvis man ser dem i deres oprindelige kontekst. Samtidig noteres det, at når disse bestanddele af Webers arbejde diskuterer og citeres i dag – løftet ud af deres oprindelige kontekst – bliver de ofte misforstået og lige så ofte banaliseret og rutineret.

På spørgsmålet om, hvad vi så skal med Weber i dag, bliver svaret, at vi stadig kan lade os inspirere af – og ikke kan undgå at lade os fascinere af den åbenhed, der præger Webers arbejde. Vi kan gå på opdagelse i det "kolossale stenbrud", som Webers livsværk repræsenterer. Han stiller igen og igen de gode spørgsmål og peger på de væsentlige problemer. Hele hans tænkning er tillige præget af en "polariserende dobbelthed" – og dette gælder også den grundlæggende spænding mellem vilje og nødvendighed. Weber forsøger ikke at formidle mellem disse polariserede modsætninger, men fastholder dem. Dette giver hans begreber og betragtningsmåde, hvad Hans Henrik Bruun kalder "analytisk karamis". Weber forbliver således at være en frisk inspirationskilde for sociologien, fordi han i hele sin tilgang erindrer os om, at den sociologiske videnskabs problemer afspejler den grundlæggende

dobbelthed, der ligger i sociologiens genstand.

Den karakteristiske dobbelthed gør sig også gældende, når man spørger til Webers etiske bidrag – altså spørgsmålet om forholdet mellem "stræben" og et selvpålagt engagement og "sandhed" – den gyldige erkendelse af faktiske forhold, som denne stræben skal resultere i. Dette særligt accentueret, når den opnåede erkendelse måtte vise sig *ubekvem* for de herskende i samfundet – og for forskeren selv.

Dette nummer af *Dansk Sociologi* rummer også en kommentar af *Heine Andersen*, hvor han spørger: "Kan diskursanalyse debatteres?". Heine Andersen anfører, at *Dansk Sociologi* nr. 1, 2003, der var et temanummer om diskursanalyse, ikke tyder herpå. Heine Andersen finder, at ikke blot var temanummeret blottet for kritik af den diskursanalytiske tilgang, men at det tillige forholdt sig afvisende til to bøger, der netop har forsøgt at rejse en sådan kritisk debat. Kommentaren forsøger at råde bod på den påståede ensidighed ved at sætte spot på nogle af de vigtigste pointer i den ene af bøgerne: *Diskursanalyse til debat. Kritiske perspektiver på en populær teoriretning*.

Redaktionen skal for god ordens skyld gøre opmærksom på, at vi hellere end gerne ser en sådan debat – og meget gerne en fortsat debat herom, hvor det pågældende temanummer og Heine Andersens kommentar måske kunne inspirere yderligere hertil.

Afslutningsvis skal det blot noteres, at dette nummer også rummer en række anmeldelser, ligesom vi sædvanen tro lader en kunster komme til syne i tidskriftet – denne gang tegneren, grafiker, maleren og billedhuggeren *Sys Hindsbo*, der har givet os adgang til sin skitsebog.

Allan Madsen